

บทที่ 3 ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้กรอบแนวคิดเป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วรรณกรรม ข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานรัฐบาล และแผนที่ ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มผู้บริหารจัดการเหมืองฝาย และกลุ่มสมาชิก ผู้นำเหมืองฝาย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในพื้นที่ศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา นำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ เพื่อหาข้อเท็จจริงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร เป็นครัวเรือนเกษตรกรในเขตพื้นที่ทำการเกษตรที่ใช้น้ำจากเหมืองฝายป่าปางและเหมืองฝายโพชนาราม ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลป่าปาง ตำบลศรีคำ ตำบลสันทราย และตำบลจอมสวรรค์ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรผู้ใช้น้ำเหมืองฝายป่าปาง

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่การเกษตร (ไร่)
ตำบลป่าปาง	หมู่ 11 บ้านหนองอ้อ	200	188	1,193
	หมู่ 12 บ้านสันค้อ	240	10	76
ตำบลศรีคำ	หมู่ 2 บ้านป่าปาง	178	105	1,070
	หมู่ 5 บ้านกล้วย	97	90	1,313
ตำบลสันทราย	หมู่ 8 บ้านโพชนาราม	230	73	514
รวม	5 หมู่บ้าน	945	466	4,166

(สำนักงานเกษตรอำเภอแม่จัน, 2546)

ตารางที่ 2 ข้อมูลครัวเรือนเกษตรกรผู้ใช้น้ำเหมืองฝายโพธาราม

ตำบล	หมู่ที่	จำนวนครัวเรือน ทั้งหมด	จำนวนครัวเรือน เกษตร	พื้นที่การเกษตร (ไร่)
ตำบลสันทราย	หมู่ 1 บ้านสันทราย	209	99	1,118
	หมู่ 2 บ้านจอมจันทร์	226	156	1,359
	หมู่ 8 บ้านโพธาราม	230	51	564
ตำบลจอม สวรรค์	หมู่ 1 บ้านบ่อค้าง	208	102	354
	หมู่ 3 บ้านสันหลวงใต้	109	102	513
	หมู่ 5 บ้านแม่สรวย	199	149	932
รวม	6 หมู่บ้าน	1,181	659	4,840

(สำนักงานเกษตรอำเภอแม่จัน, 2546)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่ง
ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารจัดการเหมืองฝาย ได้แก่

- อดีตประธานเหมืองฝาย	จำนวน	2	คน
- ประธานเหมืองฝายป่ายาง	จำนวน	1	คน
- ประธานเหมืองฝายโพธาราม	จำนวน	1	คน
- คณะกรรมการเหมืองฝายป่ายาง	จำนวน	5	คน
- คณะกรรมการเหมืองฝายโพธาราม	จำนวน	6	คน
	รวมจำนวน	15	คน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำเหมืองฝาย ได้แก่ สมาชิกผู้ใช้น้ำเหมืองฝายป่ายาง และ
สมาชิกผู้ใช้น้ำเหมืองฝายโพธาราม โดยการสัมภาษณ์เจาะจง เกษตรกรต้นน้ำกับเกษตรกรปลายน้ำ
และกลุ่มเกษตรกรที่เกิดปัญหาความขัดแย้งจากประสบการณ์จริงของเกษตรกรจำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่
หน่วยอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำแม่จัน เจ้าหน้าที่โครงการชลประทานเชียงราย เกษตรจังหวัด
เชียงราย เกษตรอำเภอแม่จัน กำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ศึกษา จำนวน 8 คน

วิธีศึกษา เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ที่ให้ข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informant) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการประชุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเมืองฝาย

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย ข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานรัฐบาล และแผนที่ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยไม่มีแบบสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลหลักสำคัญ (Key informant) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารจัดการเมืองฝาย กลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำเมืองฝาย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษา ซึ่งมีประเด็นการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การศึกษา และใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การเข้าร่วมการประชุมขององค์กรเมืองฝาย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในภาคสนาม ผู้ศึกษาได้ทำการจดบันทึกข้อมูล ใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายภาพเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์การเข้าร่วมประชุมองค์กรเมืองฝาย

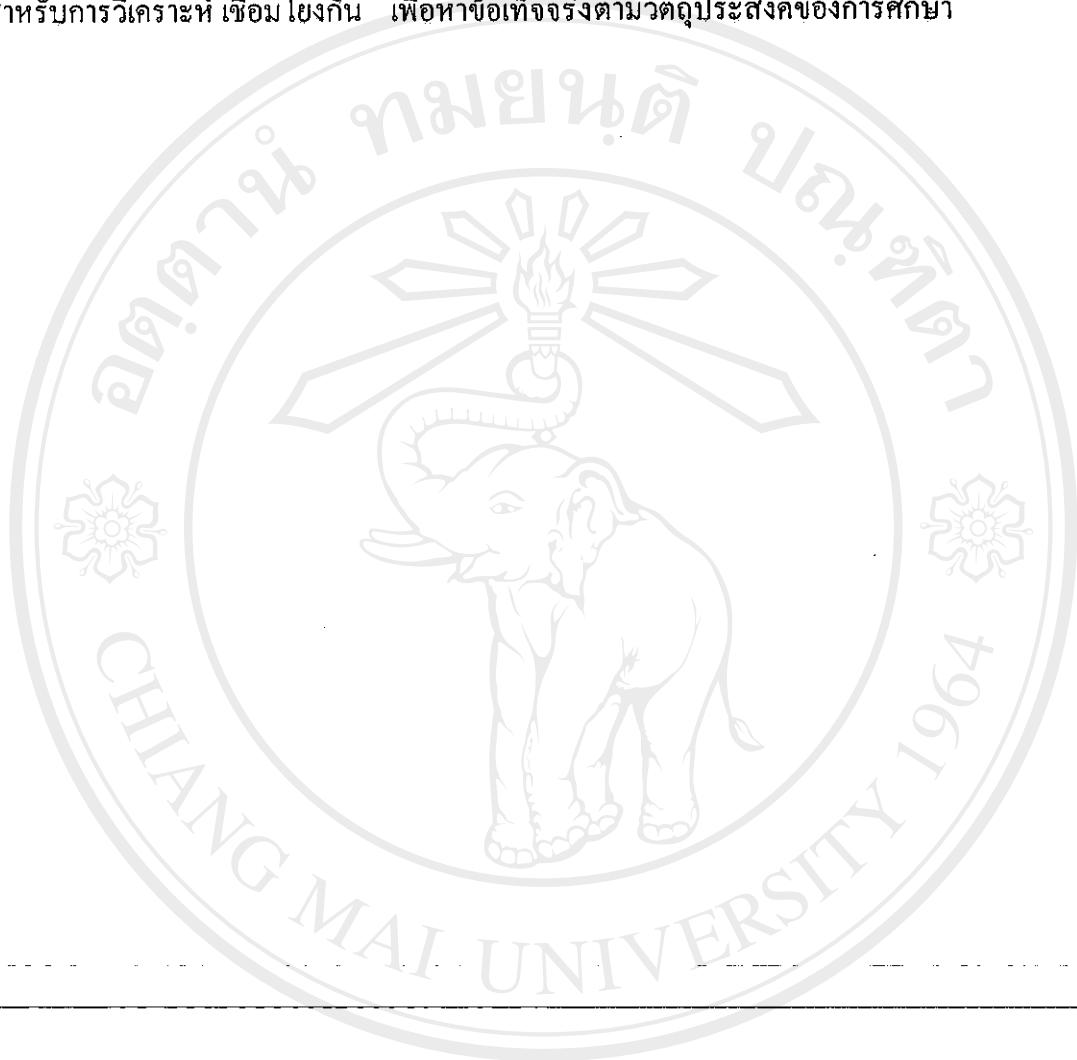
3.3 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษา เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อาจการเก็บรวบรวมมีความสมบูรณ์ และตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารจัดการเมืองฝาย กลุ่มสมาชิกผู้ใช้น้ำเมืองฝาย และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษาหากได้ข้อมูลตรงกันผู้ศึกษาถือว่าเป็นข้อมูลที่ต้องการและเป็นความจริง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากข้อมูลที่เป็นเอกสาร และข้อมูลในภาคสนามจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ทั้งในระดับมหภาค เป็นการวิเคราะห์จากลักษณะทางกายภาพของพื้นที่และระบบเมืองฝายในกลุ่มน้ำแม่จันจังหวัดเชียงราย ส่วนในระดับจุลภาค ซึ่งเป็นการ

วิเคราะห์ข้อมูลจาก ความขัดแย้งที่เกิดจากการจัดการน้ำช่วงฤดูแล้ง วิธีการจัดการความขัดแย้งและ ผลของการจัดการความขัดแย้งขององค์กรเมืองฝายป่ายางกับองค์กรเมืองฝายโพชนาราม มาใช้ สำหรับการวิเคราะห์ เชื่อมโยงกัน เพื่อหาข้อเท็จจริงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved